

120 let požarne obrambe

V Ljubljani letos praznujemo 120. obletnico ustanovitve »Ljubljanske prostovoljne požarne obrambe«.

V ljubljanskih občinah je preko 100 gasilskih društev, 26 industrijskih gasilskih društev in poklicna brigada, v katerih je vključeno preko 6000 operativnih članov in 5600 pionirjev in mladincev.

Za požrtvovalno, nesebično in humano delo gasilcev, ki so skozi 120-letno dobo delovanja uživali podporo krajanov je prav, da se spomnimo teh začetkov, ki so še kako povezani s slovenstvom in humanostjo njenih članov.

V drugi polovici 19. stoletja je v Sloveniji prišlo do velikih družbenih, gospodarskih in političnih sprememb. Razvile so se manufakture, tovarne, rudniki, gradile so se železnice, zaživela je trgovina in promet.

V času taborskega gibanja se je v Ljubljani ustanovila leta 1870 Ljubljanska prostovoljna požarna obramba.

Prvi člani odbora so bili takratni

pomembni možje, ki so tudi gmotno pomagali pri delovanju društva, vendar z osnovnim poudarkom na humani dejavnosti, kateri so se morale podrediti nacionalna, politična in druga vprašanja posameznih članov.

Tako so v društvo pristopili ljudje različnih narodnosti in poklicev: Slovenci, Italijani, Nemci in Madžari. Delo v društvu zaradi tega ni bilo moteno, saj so že v začetku zahtevali, da v njem lahko sodelujejo le tisti, ki radi pomagajo ljudem v nesreči.

Prva naloga društva je bila, da so se dobro organizirali in notranje uredili. Tako so organizirali skupine (čete), nabavili uniforme in se urili po specialnostih (brizgalničarji, plezalci in varuhi).

Društvo je delovalo v prostorih na dvorščini magistrata, vendar so že leta 1882 izrazili željo po novem domu, ki ga je mestna skupščina podprla in začeli so z izgradnjo Mestnega doma. Slovesna otvoritev je bila leta 1899, to pa je tudi zaključek obdobja za uveljavitev slovenstva v društvu, čeprav so bili še vedno močni pritiski s strani nemško usmerjenih skupin. Pomembno je omeniti tudi začetek izdaje časopisa GASILEC v letu 1897, ki je izhajal v slovenskem in nemškem jeziku. Ljubljanski prostovoljni gasilci so bili tesno povezani z reševalno službo, zato je leta 1903 začela delovati v sklopu društva tudi reševalna postaja, za katero je znameniti gasilec FRANC BARLE napisal posebno pravila.

Požarna obramba je tako v Ljubljani počasi vendar vztrajno rasla, se razvijala in strokovno urila. Ovira so bili le notranji odnosi med nemško in slovensko usmerjenimi člani, zato se je odbor odločil, da razpusti požarno obrambo in ustanovi »Ljubljansko prostovoljno gasilsko in reševalno službo«.

Leta 1913 so za načelnika izvolili JOSIPA TURKA. To obdobje je značilno po strankarskih razprtijah med liberalci in klerikalci, vendar je načelnik odločno poudaril, da je treba vse strankarske težnje pustiti zunaj društva in pozival članstvo k enotnosti.

Po izbruhu prve svetovne vojne je delo v društvu teklo naprej, vendar v odsotnosti mnogih članov.

Leta 1921 so v Mestnem domu organizirali prvi vadijski tečaj, katerega so se udeležili člani društva in IGD iz Tobačne tovarne. To je prvi poisk organiziranega dviga znanja članstva na širšem območju.

To leto so na magistratu ustanovili referat za gasilstvo. Občinski mošnje so bili prepričani, da takšna oblika gasilstva ne more več zadovoljiti potreb razvijajoče se Ljubljane, zato so ustanovili poklicno gasilsko enoto, ki je imela svoje prostore v Mestnem domu. Dobili so moderno opremo, med drugim tudi »avtomotoren« in avtomobilsko motorno brizgalno.

S tem pa se je zaključilo prvo obdobje Ljubljanskega prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva, ki je s svojim delom v letih 1904 do 1922 dvignilo gasilstvo tako visoko, da je bilo moč ustanoviti tudi poklicno enoto. Za prostovoljne gasilce je bilo značilno pomanjkanje finančnih sredstev, zato so se obrnili na meščane za podporo članarino, organizirali so razne prireditve, veselice in »božičnice«.

Ta dejavnost pa je povzročila nesoglasja med prostovoljnimi in poklicnimi gasilci, kar so politiki izkoristili in predlagali, da se Mestni dom v celoti prepusti poklicnim gasilcem.

Člani društva so ogorčeno zavrnilo to zahtevo in v teh kritičnih trenutkih ponovno izvolili za načelnika Josipa Turka, ki mu je delno uspelo zgledati spore in nesoglasja.

Leta 1933 je prineslo nove spre-

membe, ko je bil sprejet nov gasilski zakon. Društvo se je preimenovalo v »Prostovoljno gasilsko četo Ljubljana – mesto«.

Napeta mednarodna situacija se je poznala tudi pri delu v društvu, saj so pričeli z vajami za primer vojne. Gasilci so se seznanjali z vojnimi strupi, z reševanjem ob bombnem napadu, o zaščiti prebivalstva in drugem. Po nekaj dneh aprilske vojne leta 1941 so Ljubljano zasedli Italijani, ki niso poznali prostovoljnega gasilstva, in so prepovedali delovanje društva.

Po kapitulaciji Italije so Nemci prevzeli poveljstvo, obnovili gasilski korpus in delovali skupaj s poklicnimi gasilci.

Tako je tudi ostalo do kapitulacije Nemčije. Narodnostni duh je vse skozi prežemal društvo in se je kazal tudi v teh usodnih časih. Mnogi člani so se vključili v OF in delovali po njenih smernicah. V povojnem obdobju niso bili v začetku dani pogoji za obnovo društva. V začetku leta 1949 pa so se težnje bolj izrazile, in se je zbralo že preko 30 članov, ki so na občnem zboru sklenili, da zberejo opremo in orodje pri ostalih okoliških društvih, ki je imelo oznako prejšnjega njihovega društva.

Društvo je dobilo nazaj tudi oba avtomobila, ki sta bila zelo poškodovana in skoraj nevozna. Po obnovitvi se je društvo imenovalo »Prostovoljna gasilska četa Center«.

Društvo se je v nadaljnjih letih kadrovsko močno okrepilo. Pridobili so nove članice, članice in pionirje, organizirali so strokovna izpopolnjevanja in sedež društva preselili na Ambrožev trg 3.

Kljub finančnim težavam so uspeli z raznimi akcijami nabaviti sodobnejšo opremo in vozila.

Društvo se ni pokazalo samo na konkretnih akcijah, ampak so člani sodelovali na raznih prireditvah kot redarji, opravljali so gasilske straže, dejavnost usmerili v delovne organizacije, kjer so urili in učili delavce in si tako pridobili precejšen ugled.

Svojo dejavnost so podredili načelu: »Čim večja je preventivna dejavnost, tem manj bo požarov!«

V letu 1970 je društvo slavnostno proslavilo 100 let obstoja. Na paradi so sodelovali poleg gasilcev iz vse Slovenije, tudi enote JLA, milice, enote CZ in Rdečega križa, taborniki in dimnikarji.

Društvo se je vse bolj povezovalo s krajevnimi skupnostmi pri urjenju gasilsko tehničnih enot civilne zaštite.

Posebno pozornost so posvetili mladincem, ki so se vključili v te enote in jih tudi pritegnili k delu v društvu.

Kljub vrzeli, ki so nastajale v vrstah društva, ko so se poslavljali od svojih zvestih članov, so z organiziranim pristopom pridobili nove

člane, ki bodo nadaljevali 120-letno tradicijo.

Ta visoki jubilej naj bo zahvala vsem članom, ki so v tej dolgi dobi sodelovali v društvu in sledili geslu: »V SLUŽBI LJUDSTVA – NA POMOČ!«

Sever Franc

KUD Ivan Novak-Očka – Tacen

Leta 1988 je Tacen pravzaprav 40 let aktivnega kulturnega delovanja v svojem kraju. Hkrati pa je res, da je kulturno življenje v tem lepem kraju pod Šmarno goro znano tudi že v času med obema vojnama, pa še kar daleč nazaj proti začetku stoletja. Tako so torej »današnji« marljiv in zagnani amaterski kulturni delavci v Tacnu pravi nasledniki svojih dedov in očetov, pa seveda tudi mater, tet in babic, ki so bili nosilci slovenstva v tem delu naše zemlje in ga izpričevali prav z ohranjanjem jezika in kulture.

KUD Ivan Novak-Očka deluje na več področjih kulturnega življenja. Zelo zavzeti so pevci in pevke Mešana pevskega zbora, ki so v marcu praznovali 15-letnico delovanja. V tem času sta zbor vodila priznana glasbena pedagoginja in dirigenta

Gabriel Cedilnik in prof. Franc Gorink, zadnje leto pa izjemno nadarjena mlada zborovodkinja Ariana Kocjan-Debeljak. Pevci tega pevskega zbora so zares zelo aktivni. Vsako leto pripravijo vrsto koncertov za svojo krajevno skupnost ob praznikih in obletnicah, odvijajo pa se tudi vabilom drugih okolij v Šiški, Ljubljani, pa tudi širše – celo pri naših zamejskih Slovencih. Da bi se bolj izrazili željo po ohranjanju slovenske kulture, so si pevci z lastnimi sredstvi nabavili slovensko – gorenjsko narodno nošo. Lepo jih je videti v njej, so kar posebnost med slovenskimi pevskega zbora. Njihov program za v bodoče je predvsem ostati zvest narodni pesmi, spoprijemajo pa se tudi z zahtevnejšimi skladbami iz obdobja renesanse do moderne. Vsako leto pa nas še posebej razveselijo z novoletnim koncertom, v katerega vpletajo prizore narodnih običajev in šeg tega letnega časa in praznovanja božiča ter novega leta.

V KUD Tacen gojijo tudi lepo besedo, občasno pripravijo manj zahtevna dramska besedila, saj njihova dvorana oziroma oder ne omogoča obsežnejše gledališke dejavnosti. Letos so mladi Tacenčani pripravili za otroke ob novem letu prijetno lutkovno igrice in z njo gostovali po Šiški in v delovnih organizacijah Ljubljane. Veljalo pa bi tudi omeniti, da že 10 let pripravljajo pustošenje za krajane na pustno soboto. Pravijo, da to počno predvsem, da bi nadaljevali s tradicijo, saj so v Tacnu pusta vedno pripravljali kulturniki. Za najmlajše pa tudi že 10 let organizirajo Pustni pohod po Tacnu, ki se ga udeležuje med 100 in 150 otrok tudi iz bližnje okolice.

KLEPET OB KAVICI

z upokojemcem Zdravkom Rinkom

Maj mesec je običajno mesec očistevalnih akcij bivalnega okolja, zato ni zgolj slučaj, da smo na kavico povabili Zdravka Rinka.

Vrsto let je bil tajnik v KS Milan Majcen in tajnik Turističnega društva na območju petih krajevnih skupnosti. Zdravka poznamo kot neutrudnega in neizprosnega bojovníka za lepo, čisto in urejeno okolje, za osveščanje ljudi. Zlasti mladim na osnovnih šolah je vcepljal ljubezen do ljudi in narave.

Če kdo med malčki pred šolo odvrže papir mimo zaboja za smeti, sošolec ga bo takoj opozoril: »Ovadi! te bom stricu Zdravku« in odpadki so že bili v zaboju.

Sedem križev nese na ramah, a se mu ne vidi. Je kot vihar: dopoldan je v pisarni krajevnih skupnosti Zg. Šiška, popoldan ga srečaš na Toškem čelu v lahkotni hoji, zvečer je na Fužinah, na obisku pri sinu in vnukih.

Rodil se je v prelepi Poljanski dolini, zato ni nič čudnega, če hrepeni po lepem in čistem okolju.

Petindeset let neutrudnega dela med ljudmi, z ljudmi. Še zdaj ne odneha. Pripravlja se na akcijo spomladanskega čiščenja. »Enako kot lani bomo obvestili hišne svete in lastnike etažnih stanovanj in hiš naj očistijo okoli blokov, stolpnice in hiš in uredijo svoje okolje. Sporočimo tudi, na katerih mestih bodo čakali tovarnjaki za odvoz smeti. Določimo dežurne in celotno akcijo spremljamo ter ocenjujemo. Seveda v akcijo čiščenja šolskega okolja vključimo šolsko mladino in moram reči, da so bolj dovzetni od odraslih.«

Ali uspešnost akcije ocenjujete?

»Skupina turističnih delavcev našega društva nadzoruje delo in ocenjuje čistočo s prav dobro, dobro in slabo oceno. Lani slabih ocen nismo imeli. Krajani si prizadevajo čimboljše opraviti to nalogo, ker vedo, da le s čistim in lepo urejenim okoljem lahko privabijo goste v svoj kraj.

Ivan Šučur

V SPOMIN

Vinko Rakovec

V invalidskih in borbevnih organizacijah, med sorodniki, znanici in prijatelji, je zopet nastala praznina. Zahrbtna bolezen je za vedno ustavila korak 67-letnemu Vinku Rakovcu in to prav v času, ko so ga invalidske organizacije in njih člani najbolj potrebovali. Preminil je prav v času zagrizenega boja za boljše življenje invalidnih občanov, ki jim je Vinko Rakovec odmerjal zadnja leta življenja.

Spomnim se ga leta 1970, ko mi je pripovedoval o starih in v taborišču Mathausen, kamor je bil interniran leta 1942, o grozotah »stopnic smrti«, ki bi ga prav gotovo pogubile kot na tisoče drugih internirancev, le skromno znanje

nemščine mu je rešilo golo življenje. Iz taborišča Mathausen je bil nato preseljen v delovno taborišče Guzen, od koder je pobegnil in se končno vrnil v poključke gozdove. Po ustanovitvi Prešernove brigade je bil vključen v eno od njenih enot. Partizanska pot ga je od tod vodila v jurišni bataljon 31. divizije, nato v štab 9. korpuse in končno, željeni konec druge svetovne vojne je dočkal v Trstu.

Kljub boleznim, ki so ga spremljale ves čas od druge svetovne vojne do danes, je bil vesstransko aktiven, zlasti po upokojitvi. Bil je zelo dejaven na vseh področjih družbenega življenja, tudi v socialistični zvezi, ki ji je bil zvest desetletja. Največ prostega časa pa je vendarle namenil invalidom. Še do zadnjega je uspešno vodil invalidsko organizacijo mesta Ljubljana. Njemu, čeprav tudi invalidu, to ni bilo težko, saj je razumel težave invalidnih ljudi, spopal se je s krivicami, ki so se godile invalidom, tudi za ceno lastnega zdravja in prostega časa.

Vinko se je, kljub težki bolezni, razdal vsem, ki so cenili njegovo delo in trud. Zato mu hvala.

Jože Čurin

Mira Štampihar

Skoraj neopazno se je sklenil življenjski krog tudi za 88-letno Miro Štampihar, ki je zadnja leta živel v KS Dolomitski odred.

Ena od postaj na bogati življenjski poti Mire je bil tudi Stockholm, prestolnica Švedske, kjer je kot tajnica in svetnik za kulturo v jugoslovanskem veleposlaništvu preživela tudi največ svojega, skoraj devet desetletij življenja.

Delo v našem veleposlaništvu je potekalo po vsakdanjem naravnem urniku vse do usodnega aprila leta 1971, ko so v naše po-

slaništvo vdrla ustaški teroristi, na čelu z zloglasnim Barešičem. Hudo ranjena je bila tudi Mira Štampihar, ki je želela posredovati, vendar je bila krogla hitrejša...

O zverinskem divjanju ustaških teroristov v našem veleposlaništvu v Stockholmu se je leta 1971 veliko pisalo in govorilo, pisalo in govorilo se je tudi o junaškem dejanju Mire, za kar je bila odlikovana z redom zaslug za narod z zlato zvezdo. Zadnja leta je živel v Ljubljani in čeprav zanjo nekoliko v tujem kraju, je kaj kmalu spoznala dobre ljudi, ki so skrbeli zanjo, toda posledice iz Stockholma so bile vse bolj boleče.

Pred kratkim je bila sklenjena njena življenjska pot, in če smo pred osmimi leti Miri namenili v našem glasilu doberšen del prostora, naj te vrstice ostanejo njej v spomin od vseh, ki smo jo poznali.

Jože Čurin

PISMA BRALCEV • PISMA BRALCEV

V soseskah med Šišensko ulico in Trgom komandanta Staneta so tri igrišča, ki so še pred leti veljala za zelo zgledna. Igrala so bila urejena, igrišča čista. Zlasti to velja za igrišče med Šišensko in Rašiško ulico. Spominjam se, da so stanovalci v zgradbah na Rašiški z veliko ljubeznijo in z veliko truda skrbeli sami, da je bilo igrišče zares igrišče.

Kaj se pa dogaja z njimi danes? Postala so prostor za nesnago, ki jo povzročajo psi, so polomljena ali pokvarjena, skratka neuporabna so in nevarna za otroke.

Res je, da je vzdrževanje zelo drago in da denarja za obnavljanje nimamo, pa vendar bi jih z malo truda lahko sami krajani uredili tako, da bi ta igrišča vendarle uporabljali otroci, katerim so namenjena in ne psi, ki so z iztrebki vir okužbe. Tudi v stanovanjskih naseljih ni nič bolje. Psi onesnažujejo vsak kotiček. Opozorila lastnikom njihovih štirinožnih ljubljencev in odlok o ravnanju s psi v stanovanjskih soseskah, kot kaže, ne zaležejo.

Sprašujem se, kaj delajo inšpekcijske službe, ki se na noben klic nečjeje odzvati? Hišnim svetom pa bi vendarle svetovala, naj vsem tistim, ki ne spoštujejo odloka, uvedejo denarne kazni.

Jelka Gortnar

Visok jubilej Kamile in Franca Šušteršiča

Na gradu BOGENŠPERK pri Litiji, sta po 50 letih skupnega življenja zopet izrekla svoj DA, Kamila in Franc ŠÜSTERŠIČ.

Priči sta jima tokrat bila sinova MILOŠ in DUŠAN.

Prvič sta se srečala v telovadnici SOKOLA v Litiji in izrekla DA tik pred drugo svetovno vojno, 8. februarja 1940. Vojna vihra ju je kmalu ločila. Kamila je postala članica OF in AFŽ, mož pa je odšel v partizane.

Za družino Šušteršič se je vojna srečno končala. V obdobju obnove porušene domovine sta oba veliko prispevala in v zahvalo dobila številna priznanja.

KO RKS Dolomitski odred jima želi še veliko skupnih, srečnih in zdravih dni.

Tako spoštljivemu in redkemu jubileju se pridružujemo tudi mi v uredništvu JAVNE TRIBUNE.

